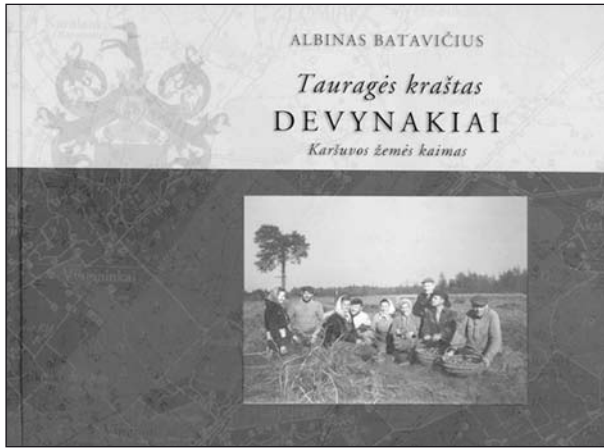

Albinas Batavičius. Tauragės kraštas. Devynakiai – Karšuvos žemės kaimas. Vilnius–Tauragė, 2005. – 432 p.

„Kai tik prisimenu savo gimtinę, manau, kad pasaulyje Devynakiai tėra vieninteliai – geresnio, gražesnio ir labiau mylimo kaimo nebuvo, nėra ir nebus“; – taip apie gimtinę rašo knygos sudarytojas kraštotyrininkas Albinas Batavičius (p. 15). Greičiausiai apie savo tėviškę tą patį pasakytų daugelis išeivių iš kaimo. Bet tikrai nedaugelis kaimų susilaukė tokios dovanos – puikiai parengtos, dailiai išleistos knygos, įprasminusios čia gyvenusių, dirbusių, šventusių ir liūdėjusių, gimdžiusių ir auginusių vaikus, iš čia išlydėjusių artimuosius svetur ir į anapus žmonių triūsą, gyvenimus ir istorijas. Kaimo nebėra, tačiau jis neliko tiesiog nušluotas nuo žemės paviršiaus.

Knygoje aprašyta Devynakių kaimo istorija, gamta, gyventojai (arti penkiasdešimties šeimų ir pavienių gyventojų iš 23 sodybų), atskirais skyreliais išdėstyti prisiminimai apie gyvenamuosius pastatus, darbus ir jų įrankius, valgius, gyvulius, sodus, darželius, ganiavą, liaudies mediciną, šventes, autoriaus surinkta gausybė nuotraukų, archyvų dokumentų, prisiminimų, domėtasi kaimynų, kurie lankyti net ir tolimiausiuose kraštuose, likimais.

Nemaža vietos skirta tautosakai. Yra šiek tiek patarlių, priežodžių, keiksmų, burtų ir prietarų, žaidimų, skaičiuočių, atminimų, anekdotų. Jų, kaip ir dainų posmų, įterpta į

pasakojimo tekstą. Tačiau daugiausia yra dainų – apie pusantro šimto (visos nenumeruotos), dauguma – su melodijomis, pastabomis apie jas dainavusius žmones. Tai knygos autoriaus prisimintos dainos (jis, beje, muzikantas bandonininkas, aktyviai dalyvaujantis tiek Vilniaus, tiek gimtojo krašto muzikiniame gyvenime). Tarp jų yra ir klasikinio sluoksnio, ir naujoviškų, ir net autorinių. Kartais šalia tradicinės dainos pridedamas ir pokariu perkurtas jos variantas. Kai kurios pokario dainos anksčiau vos keletą kartų užfiksuotos ir dėl to dar įdomesnės bei vertingesnės tyrinėtojams. Tarkime, 377 puslapyje yra daina „Kadise buvo toks filmas“. Apie ją rašoma, kad buvo sukurta pokaryje, pasirodžius garsiajam filmui apie Tarzaną, ir išpopuliarėjusi tiek mieste, tiek kaime. Tai būdinga liaudiško romano maniera, pritaikius taip pat ir melodiją, sukurta meilės istorija, niekuo nenusileidžianti bet kuriam kitam mėgstamam lietuviškam romansui. Deja, iki pat XXI a. panašūs reiškiniai nebuvo fiksuojami, nebent atsitiktinai pakliūdavo koks pavienis dainos variantas. Dainos apie Tarzaną irgi užrašyti vos keli variantai. Tas pat pasakytina ir apie kai kurias knygoje skelbiamas partizanų dainas.

Gaila tik vieno – kaip reikiant neperteikta tarmė. Be jos ir dainos, ir kita tautosaka suvienodinama, netenka regioninio kolorito, kuris yra ypač svarbus tiek dabartinės kartos savimonei kelti, tiek jau išnykusio kaimo kultūrinei visumai pateikti, tiek apskritai nykstančioms regioninėms ypatybėms išsaugoti bent jau tokiu – rašytiniu pavidalu. Ir kam reikėjo nuostabią sodrią kaimišką šnektą paversti pušiau (kai kas vis dėlto palikta) bendrine!

Tačiau tai smulkmena, palyginti su nuveiktu didžiuliu darbu. Autorius nusipelno visokeriopo palaikymo ir pagarbos. Beje, tai

jau trečioji A. Batavičiaus parengta knyga, skirta gimtojo krašto kultūrai, istorijai, jam palaikyti bei išaukštinti (pirmoji – „Tauragės

apskrities dūdų orkestrai“, 1995; antroji – „Žemaitija. Tauragės kraštas senose fotografijose“, 2000), o dar viena – jau rengiama.

Aušra Žičkienė

Bažnytiniai anekdotai: Vilniaus jėzuitų gimnazijos jubiliejinis leidinys. Sudarė mokytoja s. Edita Šicaitė. Vilnius: Vilniaus jėzuitų gimnazija, 2005. – 447 p.

„Bažnytiniai anekdotai“ – leidinys, įdomus daugeliu aspektų. Parengti ir išleisti tokie anekdotų rinkiniai moksleiviai ir jiems talkinusi mokytoja sumanė po įdomaus ir sėkmingo darbo, atlikto dar prieš keletą metų. 2002 m. pavasarį Vilniaus jėzuitų gimnazija Jaunųjų filologų konkursui pateikė moksleivių užrašytų anekdotų rinkinį, kuris buvo ne tik gerai įvertintas konkurso komisijos, bet ir iš karto priimtas į Lietuvos tautosakos rankraštyną kaip puiki medžiaga anekdotų tyrėjams (žr. LTR 7070). 2003 m. „Tautosakos darbuose“ pasirodė Povilo Krikščiūno parengta ir trumpai pristatyta dvidešimt aštuonių šio rinkinio anekdotų publikacija (žr. „Tautosakos darbai“, [t.] XVIII (XXV). Vilnius, 2003, p. 220–229). Ir štai pagaliau 2005 m. anekdotai, papildyti medžiaga iš spausdintų šaltinių, buvo išleisti atskira knygute, kuri pristatyta kaip Vilniaus jėzuitų gimnazijos jubiliejinis leidinys. Intriguojanti ir žaisminga pati idėja: katalikiškos krypties gimnazija visuomenei prisistato ne tik įvairiuose renginiuose ar leidiniuose primindama išpūdingą savo istoriją

ir aktyvią edukacinę veiklą, bet ir pateikdama Bažnyčios gyvenimo bei veiklos atspindžius viename gyvybingiausių ir aktualumu išsiskiriančių tautosakos žanrų – anekdotuose. Leidiniui net stengtasi suteikti iškalbingą formą „Bažnytiniai anekdotai“ išleisti kaip nedidelė stačiakampė knygutė, savo išvaizda primenanti senąsias giesmių knygas – *kantičkas*. Anekdotų rinkinys iliustruotas žaismingais piešinukais,

kurių autorė – buvusi Jėzuitų gimnazijos moksleivė, viena iš anekdotų rinkėjų Viktorija Trublenkovaitė. Su ja kartu dirbo moksladraugiai Jūratė Bekampytė, Lukas Burkšaitis, Rokas Eltermanas, Paulius Stundžia. Moksleivių darbus rikiavo ir leidinio rengimu spaudai rūpinosi liuanistė sesuo Edita Šicaitė.

Dauguma knygoje publikuojamų anekdotų užrašyta pačių moksleivių iš kunigų, vienuolių bei klierikų, taip pat pridėtas nemažas pluoštas anekdotų iš dviejų spausdintų šaltinių: „Žemės druska“ ir „Sandora“. Iš šių periodinių leidinių „Bažnytinių anekdotų“ rengėjai persispausdino daug senųjų anekdotų. Taigi galima sakyti, jog leidinyje pristatoma tiek senoji žanro tradicija, tiek patys naujausi, šiuo metu įvairiuose kontekstuose nuskambantys kūriniai, kurie, kaip paaiškėja atidžiau įsiskaičius, neretai kuriami pagal tą patį tradicinį modelį. Čia gera proga atkreipti dėmesį į dažnai pasitaikantį anekdotų „keliavimą“ iš vieno leidinio į kitą. Tikėtina, kad ir Jėzuitų gimnazijos moksleivių „Bažnytinių anekdotų“ rinkinį papildė minėtieji periodiniai lei-